مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

Ketabton.com

دیزاین: الحاج سلیم عابد بیتمان سویدن

لیکنه او ټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه : **امين الدين « سعيدي – سعيد افغاني «**

تايپ او ديزاين: عزيز« سعيدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)

دافغان استراتيژيکو څېړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوريت کې

د افغانستان د اسلامي جمهوريت سفارت، فرهنگي څانگه

نېټه: (د وري ۳۰) د 1396 لېږديز لمريز کال

د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړی: يو سل او ديارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com

saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعيدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـیکـنـه او ټولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

سـریـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څیړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د يادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين
امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر مياشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »

د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.

ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.

ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسېدل، په مینه مننه!

د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پېړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و درېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر منځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې . همداسې وشوو.

د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، منځ ته راغله . . . »

په درېیمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدین آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو د استعمار په مقابل کې جنګیدلی دی، بیان کړم.))

دغسې بیا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. یعنی د څیړنې کار د هغې پر لیکوالو ویشل شوی دی. چه د تکرار مخنیوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ویش او میتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را یاده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامین او د ننګرهار د یو شمیر نورو پوهانو لیکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د یو څیړنیز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او یوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدیر وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلیدو، کامیابیدو، تنظیم او د مضامینو او اشعارو په ایډیټ او تنقیح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لیارې ، په دې هیله د تاریخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هیله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله یم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کیدای شي چه په ځینو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدین آخونزاده مولوي ډاکټر سعید افغاني د النجم په جریده کښې) رساله لیکلې او ترتیب کړې او تقریباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعیدی!

ماته ستا درېیم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څیړنه ده. هغې سره زما نظریه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د لیکلو او چاپولو مبارکي هم وایم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زیاتو علمي څېړنو او خپرونو بریالیتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خیر خانه مېنه _ درېیمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شماره‌ء آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسه‌ء نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بَست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسه‌ء نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتيا په لور ګامونه دي او د پرمختيا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم يوه نيمه پيړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهيواد دخپرونو په تياره اسمان کې ځيره و وهله او همدا لمر به کله ولويد او لکه به بيرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمريز کال (۱۹۱۹ ع) په هيواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډير رنګين او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرين شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور علی نور شوه او د هيواد له لومړنۍ مدرسې حبيبې څخه د «معرف معارف » مياشتنۍ جيبي مجله را ووته چې دليسې مدير محمد حسين دلېسې دزده کوونکو په وسيله چلوله او دحبيبيې د زده کوونکو مقالې په پکې خپريدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هيواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جريده را وايسته او بيا د آئينهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جريده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډيره وخته معارف ډيرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئينه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروانښاد شهيد محمد داوؤد خان د صدارت او د اروانښاد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو يوه نوې او ګټوره لړۍ را پيل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جريده، د « آزادی » کالنۍ خپرونه د « ادب » څيړنيزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څيړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنيک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جريده تعليم وتربيه »، د« تعليم او تربيې » مجله ، د« څارونديٍ» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جريده دارالمعلمين»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کابل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځينې ښوونځيو هم چاپي او قلمي خپرونې پيل کړې چې شميره يې لسهاؤ ته رسيده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جريده خپره کړه او نورنوټولو لېسود يوالي جريدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچينانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځيو او پو هنځيو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډير لرې د ننګرهار نجم المدارس په ديني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدير اروانښاد ډاکتر سعيد افغاني د « النجم » په نامه د جريدې يو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به يې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ ليږديز کال دتلې په ۳۰ نيټه خپلې خپرونی پيل کړې او پکې ويې ليکل:

(دا اخبار دمدرسې جريانات ښيي او اجتماعي، ديني ، تربيوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم يې په ساده روانه پښتو ټولنيز، فلسفي ، ادبي او علمي مسايل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنوير او د سياسي او اجتماعي شعور د ويښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډيرې نورې ديني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډيره حده وچې ديني مدرسې وې او دنورو علومو تدريس ته لږ بر خه پکې ورکول کيدله، خو د اروانباد ډاکتر سعيد افغاني د « النجم » محتويات ښيې چې ده نجم المدارس ته يو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوديني علومو تر څنګ يې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جريده يې پر راز راز موضوعاتو او مضامينو سپولل‍ی وه .

ښاغلي امين الدين «سعيدی » (د ډاکتر «سعيد افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جريدې اته ګڼې يې موندلې او اوس يې تا سو ته د النجم دتاريخي کلکيسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وايي چې د دې جريدې نورې ګڼې هم ليکل شوې او په قلم تکثير شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چې دوی ددی ورکي قلمي او علمي جريدې څو ګڼې او نمونې بيا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته يې رابر سيره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بريا غواړم !

په درنښت

حبيب الله «رفيع »

دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور

۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دځیرنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښود:
کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لېږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.
ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.
مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسي ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد «

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندي غواړم چې د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

۱ـ د ده *اجمالي پیژندنه:*

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.
دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتیښتیده او هلته د مشرقي په سرحداتو کښې د مهمندو په سیمه په ژروبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.
دي بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائې په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلی خوري شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجری قمری » کال ؤ چه د اجل داعې ته ئی لبیک وویلې.
په دی حساب دده د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .
د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پېژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پېژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپېژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره

۲ـ د ده هويت قوم او نسب

۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن

۴ـ د ده تحصيل او علم

۵ ـ د ده تصوف

٦ ـ د ده جهاد

۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې

۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين

۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زموږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زموږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه ځه نا ځه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زموږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زموږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زموږ په لاس کښې شته هغه يوازی د ده د فوت تأريخ ښې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جړ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنگ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مگر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تيش او حرکت موجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق گڼل .

النجم گڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلگر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننگرهار را روان شوای. په ننگر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی.
ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننگر هار تلی او مهمندو په علاقه په جروبی ، او چمرکنډ کښې استوگنه کړي ده .
په ننگرهار کښې په روداتو کښې څه موده تيره کړې او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې گر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو گيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دگرمې په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو گنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدخو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې گرځيدلی وي، مگر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننگرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې ميله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میرا ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، ربنتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په بړو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدين اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدين اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و « ۴» . مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵ـ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـڅې صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارئ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ برستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پیدا کول ئی ثواب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقى عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه څنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلى سر څه وو، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ . چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ .

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کوم!! او داسې داسې خيال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقيقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم وه. د هغوی د خدمتونو اندازه مونږ سر شته. اميد دی چه د هغوی د کارنامو تذکرى باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولوی محمد اکبر معتمد شينواری څخه څو څو ځلی اوريدلی دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلی دي چې: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دی، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دين ستوری) کيږی. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدی

دشينوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدی مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاڼیو په اګام کښې حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پیشوای پیر وجوان کاملم مرشد محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
ګر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدګان می بینم
شب چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنهٔ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چــونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم ګردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنهٔ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر يو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نوميده خو افواهی مو اوريدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډير نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نيټه)

(٤) جناب نجم الدين آخوندزاده صاحب د قادريد طريقې شيخ او د تصوف په څلورو مشهورو طريقو (قادريه ، نقشبنديه ، چشتيه ، سهروردیه) کې مرشد او پير و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادريی دطريقې نه علاوه په دغه نورو طريقو کې هم اذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

يادونه:

مأذونان يا خليفه هغه چاته وايي چه پير ورته دمريد نيولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځينی مأذونان هم دې درجې ته رسيدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمياشتې په (٣ او ٤ نيټه) کال ١٣٣٩ لېږديز - لمريز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدين آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : ميا قمر الدين:

ميا قمر الدين صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنيی ؤ او بيا د هغه ځای ځنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډير ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدريس او تأليف سره ئې ډير شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځيني چاپي آثار شته دي.

دوم : د ښتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزياتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امير محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسيدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زيږيدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسينګی په منطقه کشی وفات شوی) چې يو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځينی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب مير صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم يې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم يې پاينده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډير ګران مريدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او مير صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه يو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخين ليکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدين اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ مير صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شيخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاگانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم گل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوگنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملگري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنگر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څښې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او روحاني شخصیت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چی یو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره
دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره ځیلیې ایستلې او لوړې ګاللې وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هڅول چې تألیفات وکړی، آثار ولیکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په رښتیا که ته محب دخپل محبوب یې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په ریښتیا طلب دیار که
په ملوینو [1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کارېې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې یې دادي :

رارسیره دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیري یم بیدله
نن مې فکر نه جلیري یم په غم کې
تل بړیرم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیرم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

---

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډېر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیړنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت دیوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعید خان ملا خان زوی دی د دیني او عر فاني دري او عربي لیکونو ټولګه ده چې نجم الدین آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعمیم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بیلا بیلو کسانو ته لیږل شوي او بیلا بیل علمي ، دیني ، عرفاني او سیاسي مطالب لري، لومړی لیک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدین پیر دی او دلیکونو لیکونکی هم زیات عقیدت او ارادت ورته لري چې د حجت قویه په نامه خپل یو اثر ورته لیږي.

یو بل لیک یې دبیت الله شریف د نبوي جومات خطیب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت یې چې حج ته تلیی، ورته کړی دی. یو بل لیک یې د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې توصیه یې ورته کړې چې رعیت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. یو بل لیک هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته یې دروغتیا دوعا پکې کړې ده. یو بل لیک د سرادر زکریا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه یې پکې کړې ده، یوبل لیک دسید عظیم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې یو بل لیک د مؤلف د زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې د تقوی او دینداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم لیک د ملا میر حسین بازارکی په څواب کې دی.

د کتاب څلور دیرشم لیک د وزیر اعظم په نامه دی چې نوم یې نشته خو کیدای شي چې دا به د امیر شیر علي خان د صدراعظم سید نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه یې ستایلي ، خپل ملاتړ یې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه دیرشم لیک بیا هم د امیر دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي یې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دین دساتنی بلنه یې ور کړې ده .

اووه دیرشم لیک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دینی جهد یې ستایلی دی. د کتاب اته دیرشم لیک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فیانو د اقوالو د اختلاف په اړه یې ورته کښلی دی. نه دیرشم لیک یې بیا هم دخپل زوی ملا سعد الدین په نامه دی چې دوعایې ورته کړې او انساني کمالاتو ته یې را بللی دی.

څلویښتم لیک یې دسوات صاحب په مړینه یوه تعزیت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصیت ستاینه یې پکې کړې ده.

دوه څلویښتم لیک د شیخ میا تبرک الله دلیک په څواب کې دی چې له دوی نه یې د دوی د « رد وهابیه » په نامه کتاب چې د امیر شیر علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورلیږلی دی.

دري څلوېښتم لیک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بیوزلانو مرستي او لاسنیوی ته یې رابولي. پنځه څلویښتم مکتوب د میا عمر جان د لیک په څواب کې دی. په شپږ څلویښتم مکتوب کی یې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :

دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابناد نجم الدین آخونزاده څېړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

ګـرانـو لوستونکو :

خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:

زه دخپل پلار [۱] سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـتـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنګه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.

دی ختم ته دمشرقی، ننګرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنګر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنګر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.

دی لنګر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد ګرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.

نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انګلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.

دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جروبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انګلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انګلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.

۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- څرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې څرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د څرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکـي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تـر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شــه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کــې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغـــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پرېښني.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څـېړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com بریښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

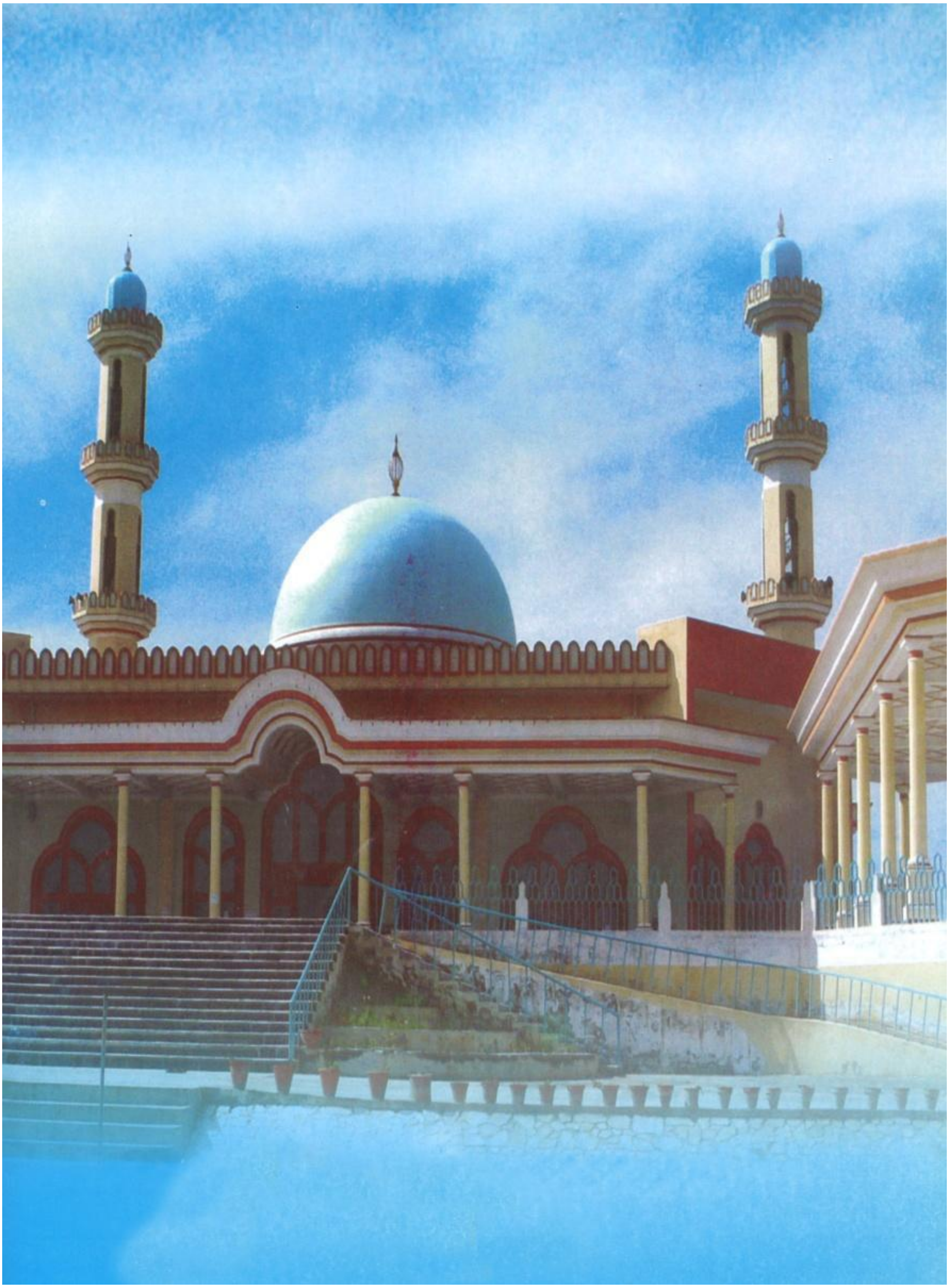

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس

دوه ورځنۍ پاڼه
په درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بیني او
اجتماعی، دیني، تربیوی خبرونې کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبې او د لاس
د ضرره ئې مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام»

«سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی . د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او حساب د ورځی مالک دی نو ځکه وایو چه یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو. ته مونږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیاره چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیاره چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او پوهه کول دی که خلک پوه شی هر څه کیږی د پوهولو مسئولیت د ردی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوهه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی . د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترځنګه ده مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی . د غه مدرسه دده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښې د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبی او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی . هو د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښې د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د دد «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو مینځ ته راغله د دا اخبار به یوازې د مدرسی په ګڼ ارشاتو اجتماعی ، او دینی، تربیوی ، مسائلو متعلق خبرونې کوی اوس به سم دستی په دوه ورځو کښې یو ځل د چارشنبی په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی څو نسخې د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به دوسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او د ډیر تبلیغ د پاره ... شی مونږ په د غه کار کښې د امید وارئ چه الله ازه هغه چا سره لوړ څو مره چه مونږ نه د کار او خدمت اراده او ارزولری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښې د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملک کښې ئې نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختنا قولو بحث دی تاسف او د خوار شینی ظهار وشو . د او ضعیت ئې د دنیا د اسلام او باتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریک حادثه وبلله .

«سره میاشت»

مونږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیاره شوی مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم زبلو د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځې په متعلق»

په نجم المدارس کښې د پوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هرکلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدر دانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال په نجم المدارس کښې نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام به مطابق شرعی علوم ویل کیږی او حیاتی مضامین

« هیله » بناغلی « حضرتخان »

ذه ددی اخبار پر متعلق دقا درلوا
نا ذرت نه هیله لرم چه دخلکو او
دجامعی د فایدی او در ئمی سعادت
له پاره ئې وسیله وګرځوی
مونږ د مدرسی منسو بینو د پاره
خومره چه دی پاڼی سره په زړونو
کښی علاقه او محبت او دلچسپی لرې
هغومره د خدمت توفیق هم غواړو .
دلوستونکو شوق او ذوق دی د
دوی د استفادی موجب د نور او د
پاره دی د ښو لیار ښونی اساس
شی .

« ژبه او لاس » « سعید افغانی »

ژبه او لاس د ژوند په ارخونو کښی
د لوړه پام لرنی دړه ده ژبی او لاس بحرکت
باید اداره شی د کار او خبرو سره او
بد ترخه او خوا بده اکثر په ژبی او
لاس اجراء کیږی .

« پښتون قام » « پاچا خان »

پښتون قام ښه قام دی یا د چېر زما
قام دی خکه ما تر ښه ښکاری دد نیا د خوا
د نو مقابله ډیره ښه کولی شی هر راز
سختیو ته ودریږی لتو پک ، ماشین او غیر
هر مصیبت تر اتکلیږی خویره پیسو ته
نه شی تینګیدی .

« تقدیر » مولوی عبد المجید « حمیدی » مدرس

تقدیر تول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کا نی خفګا
نو نه له مینځه باسی . تقدیر خلک د مایو سی نه خلاصوی د اطمینان او امید
واری ساحی ته ئې را باسی که سړی ډیر ثروت او غنا خاوند شی د تقدیر
په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا ډیر و تکلیفو نو او مشقتو
نو سره مخامخ شی بی صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په
خیال ځانته تسلی ورکوی . آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام
تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه د ستا په ګناه سره ستا ټوله اولاد
له جنته را ووته آدم علیه السلام د هغه په ځواب کښی وویل چه
ایا تورات زما د پیدا ایښت نه څو کاله د مخه پید او ؟ هغه ورته
وفرمائل چه څلویښت کاله بیا ئې وویل چه تورات کښی د اسی نه ؤ
لیکل شوی چه آدم به د اسی کار کوی ؟ موسی علیه السلام وفرمائیل
هو آدم علیه السلام وویل نو د ازما کا ر د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه
السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو .

« د تقدیر ګناه نه ده » « سعید افغانی »

تقدیر د قدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته
اختیار را کړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که مونږ ښه
کار او عمل نه کوو د انو د تقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » مولوی احمد ګل « مدرس »
« د نبوی حدیث نه »

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوری هغه شی دی چه
ستا سو د کار او عمل محصول وی که د حضرت ~~مصطفی~~ مصطفی « ص » ژوندا
نه ته ځیر شو او د سیر او احادیثو کتا بو نه مطا لعه کړو د ده علاقه مندی
د کار او کسب سره پوره و رته څرګندیږی د محمد « ص » او صحابه ؤ تجارتونه د ستا ۴

۴ مخ په پاڼو کښی ثبت دی د مصطفی « ص » دلوړو عادا تو او خصوصیاتو نه
دا ؤ چه اکثر به ئې خپل کارونه پر خپله کول په کور کښی هم ځینی د کور کارونه
پر خپله انجامول . هر قسم روا کار چه ورته مخ کیدی بی د کوم عیب او عار نه ئې
تر سره کوه . ده د ضرورت په وخت کښی د مسافر ښود کور د کارونه هم انجا
مول . هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شی چه د نورو کارونه وکړی مګر
حضرت سید الابرار په د اسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف
ؤ د ده نه د اسی وضعیت د کار او د خلکو سره د کمال علاقه مندی ښه رابل کیږی

« توکل » مولوی عبد الشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجې او ثمری توکل په خدای
دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ته نا ست یو او د اوایو توکل په
خدای تو کل د کار او فعالیت نه ور وسته ځیږ دی که د تدبیر او
مشوری نه کار وا خستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کا ر
کیږی او که فرضاً نا کام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای
پاک د مشوری نه وروسته د کار د عزم په صورت د توکل علی الله
امر کړی .

« اعلان »

که څوک په شرعی مسا ئلو کښی
د مدرسی نه پوښتنه وکړی که
دد فعی او د چرچی په مقصد نه وی
مدرسه به د نجم د لمدارس د علماؤ
په ذریعه سم د خپلو مقرراتو
سره ځواب ورکړی .

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختص
مګر زیات مفید او متین
مضامین تهیه شی .

النجم

اوه ورځنی پاڼه

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی

بیه «ننګرهار نجم المدارس»

بی د رخصتی د ورځو

چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات نښی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونه لری

«مونږ» «سعید افغانی»

مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون او مسلمانان او وطن د خپل قام د خدمت او بهبود لحاظ ساتی

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمی کال» «د مدرسی په انجمن کښی اوریدل شوی» «سعید افغانی»

که خدای کول سبز کال د مدرسی د خدمت د پاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسی تعمیر دلیلیونه تر درسونو پوری پول شی ټول منظم دتیار شی ۲ که د کتابخانی نه د استفادی د پاره او د اخبارو او جرائدو نه په همدغه کتابخانه کښی کوم تنظیم جوړ د ماز دیګر له خوانه د تفریح په ډول مطالعه په همدغه کتابخانه کښی وشی بدلا به نوی او که په همدغه کتابخانه کښی راد لوستو د استفادی د پاره وی بنه ده ۳ که د یو مختصر علمی اخبار په هفته کښی یو ځل خپرولو ترتیب شی او د دی د پاره په هره میاشت کښی افتخاری مدیر او د دی اعضا تعیین شی بنه به وی ۴ که زمونږ په لاس کښی لوخه پیسی راشی ترڅو ځینی اصلاحی او تنظیمی کارونو د پرمختګ د پاره صرف شی که د انجمن تنظیم د میلمنو د ننګ او ټول اود اسی نور ضروری مصارف چه په بودجه کښی ورسره مساعدت نه کړو ۵ په سبز کال کښی مونږ سره داخیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کارخانه د مدرسی سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کار شروع شی ۶ مونږ غواړو چه په سبز کال کښی د مدرسی د طلابو د حوائجو د تکمیل د پاره چه له یوی خوانه د دوی د استعمالو د شیانو نه ګټه په لاس راشی او له بلی خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښی ونیول شی د یو دکان سرپرسته ضروری ده د دکان به اوس په محله وی پانګی سره د یو مجلس لوی کار به شروع کړو ترڅو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسی په ګټه تمام شی مقصد دا چه د دکان آینده د مدرسی د معلمینو او اداری خلکو د مالی بنیی د تقویی د پاره اساس او د مدرسی د پرمختګ د پاره ممد د طلبانو د مشکلاتو د حل د پاره به هم په کښی خیال وی ۷ د دوهم ټولګی محصلین دی هر کال د مدرسی د عمومی اصلاحاتو د پاره غور کوی کو ښیګڼی د کړی چه د مدرسی د ښه والی د پاره د مخکښی کال نه زیات عمومی توجه پیدا او د نوی تحصیل شروع په آخر د کال کښی د خپلو کارونو راپور کتلی تولنی ته وړاندی کړی د اکار د اسی صورت لری چه اول ترا اوله د دوهم ټولګی اعضایو ترتیب اخوت، همدردی، حوصله منه ګناره عملی کړی او بیا د مدرسی د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته ښه تغییر، پاکی، اتفاق، د دنیا د اوضاعو نه باخبر تیا، د دو [illegible]

[illegible] شوی او د دوی په کار کښی بخښش [illegible]

«خبرونه»

«د مدرسی د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ چه په نجم المدارس کښی د مدرسی د اوضاعو په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښی مولوی عبد الشافی مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسی مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسی منتظم، همدا رنګه ملا حضرت خان، ملا عبد الرزاق، «آصف» ملا محمد ابراهیم، ملا شمس الاسلام، سید محی الدین «علوی» صدیق الله ګکړی» ملا شاه جهان د مدرسی شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او ښه مفید نکات ئی بیان کړل په آخر کښی «سعید افغانی» د مدرسی مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو د رضائیت اظهار او وی ویل که څه هم زه د مدرسی په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر خو مره چه زمونږ د پاره په کار ده مونږ بایډ په دغه آساس قوی قدم ونیسو ته شی مجلس د وطن د آرامی او ترقی په دعا ختم شو ۰

«بخښش او تحسین»

په دی یم د عقرب د معلم د ورځی په مناسبت په جلال کوټ کښی یو لوی مجلس جوړ شوی و په دغه ټولنه کښی د نجم المدارس مدرسان او منسوبین هم حاضر و د مجلس په آخر کښی ځینی د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسی مدرس ته د یوی میاشتی معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبد المجید او مولوی عبد الشافی او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسین [illegible] ورکړه شول ۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

«د داول مخ پاتې»

جنبش د اخبارو لوستلو سره علاقه او ځینو نویات مضمون لیکل او د اسې لوړ ضروري مسایلو ته فکر او توصیه وکړي که د د ولسي توکي اعضا په وار سره دوه دوه ورځې وروسته د حاضرۍ په وخت کښې یو څو مختصري جملې د اصلاح په چول لوړو شاګردانو ته په لاندې شي الطوسره بیان کړي بلکه په وی لے د پاکۍ او نظافت د لوازمو مخ ښوی د مناسبو او ملي جاموس ښه شته ۲ په صنوفو کښې یو تن بلکه ښه اخلاق ګذاره ۳ دد مدرسو د اهتمام د پاره غور ۴ د دلیلو د تنظیم او ترتیب سره ښه او توصیه ۵ ددوی مخو په ظرف کښې چه کوم ناوړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوي وي مجمل په کنائي طرز سره یوه کول او توصیه ۶ د حاضرۍ د پاره عمومي وصایاوي ۷ د مدرسې د پیښ رفت د پاره د تولو شاګی دالو دقت په وسعی سره توجه ۸ اخبار شوق ۹ د موقع او جماعت، تقوی او پرهیز ګارۍ اهتمام ۱۰ د کار او عمل د پاره په ځینو وخت کښې توجه ۱۱ د مدرسې د تعمیر د آبادۍ د پاره د ځینو لاسو نو د قوة نه هم کار اخیستل: زما د دغه مطلب د سبز کال د پاره یقین لرم چه بوازې زه په ځینو ترسره کول نه شم که زمونږ د مدرسې ښونو له خوا مساعدت وي ایسی دی چه مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د عقي امید واری سره مخامخ کړي د اهم باید ووایم چه زه د مدرسې د سطحې د لوړ والي او د اسلام او د دین د خدمت د پاره لوړ مسئولیت نه او وظایف هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو سره کوم د پاره زمونږ د هر وخت احضار ضروري د ملګرو شي باید.

«اعلان»

که څوک په شرعي مسایلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړي که د دفعې او جهت په متصل توګه مدرسه به د النجم الصلاد ارس د علما او به ذریعه سره د ځینو مقررو نو سره جواب ورکوي.

«دې اخبار د پاره»

دې اخبار ته باید چه مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي.

«د وخت اهمیت» مولوي شمس الرحمن «مدرس»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د ځینو مخصوص وخت پورې موقوف وي. په ځوانۍ کښې تالاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وي په زوړ والي کښې بیا بل رنګه حال جلا افکار او سنجش وي. د روغتیا مرتبې او وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت نشي رسیدلی د مال اری او هستۍ وخت باید قدر وکړو د غریبو او ځوارو وخت وا او داځکه چه د غه مرتبې ته د فقر او نا توانۍ مرتبه نشي رسیدلی. مونږ چه ګورو د انسان عمر ددې لوټو تو لا او تبدیلات ته رسیدلی اخته دی د انسان عمر او ژوند دومره کوټ توب نه ترځواني بیل بیل مناسبات لري د انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږي هغو مره د انسان د خود عمر مدا کمیږي نو باید هر انسان ځینل عزیز عمر لا وبالي و نه شمیري د بیلې بیلې زمانې ځینې ځنه استفاده وکړي لکه چه رسول «ص» یو صحابي ته فرمایلي دي غنیمت وګڼه پنځه شیان نه مخکښې د پنځو څخه ځواني ځینل مخکښې د زوړ والي نه روغتیا ځینل مخکښې د ناروغتیا نه مړینت او توانائي ځینل مخکښې د فقر او نا توانۍ نه فراغت ځینل مخکښې د مشغولتیا نه ژوند ځینل مخکښې د مرګ نه.

«وطن» «آسف» د دولسم ټولګي زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هغه نه زیاته ده دا مینه دا سې څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تری ځان نه شی خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکی شریفې څخه هجرت کولو نو ډنګ په وخت کښې ئی له ډیره سوزه څخه مکی معظمې ته دا سې خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه تری وتلی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جز شمیرلی شی لو نیا پدی اساس مونږ باید د دینه په دې متوجه شو چه د ځینل ګران هوا په آبادی کښې زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقۍ د پاره چوده پیاری او چاری وسنجوي باید د هغه نه د وطن د خلکو سره مینه د ویه وښیسی که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقي ممالکو کښې وشمیرل شی باید چه په ګډه سره د وطن د خیر د پاره ملاوی وتړو او ذنا او بد اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په ریشتنی چول سره دو رور ولی او وحدت لاسو ته وړ کړو په دې وخت کښې نیمی ورکوم چه زمونږ ګران هوا به د ټولو کامیابیو مرکز وګرځي.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله

ای ګرانو نیکوالانو ÷ ای د مینې ښکلانو ÷ ای د خاوری خاد مالو ÷ ای با فیضه ادیبانو چه له خاوری تری یا ښیږی ÷ مال او سر ځنی تیریږی به ÷ د علم مخ ته ودی بیږي ځینو وسو کښی لغمریږي ÷ غیرت مو افغانانو ÷ دغه نوی خوب اخبار ÷ به النجم دی یادګار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی نش که اشعار ÷ مبارک دوی پو هانو دا اخبار به لوی خدمت کوي ÷ خیر خواهي به د ملت کوي ÷ آواز و نه به اوچت کوي خلک به پورته له غفلت کوي ÷ ښه د هر دی محبانو ÷ په کښی شته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ اخځ روح کښی تقویت ÷ ښه خبرات او لوی لهفت فدایانو صادقانو ÷ که څه هم بنیې هیڅ ئی شته ÷ ښه دفکر منظری شته ÷ ډیر نیاتی ته دوه دری شته ÷ خارجی او هم دی شته ÷ ترقی ګورو ای پوهانو ÷ علوی رشتیا هم اراده بجر یا به به ډیر زیاده ÷ ... د فلاح دلس محساده ÷ د هیڅ لو ښه سداده ÷ ... شي ... ښه ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی ● سعید افغانی ● د نجم المدارس مدیر

مرستیال ● حضرت خان ● د ولسم ټولګي شاګرد

اداره ● په هډه کښي ●

پته ● ننګرهار نجم المدارس ●

اوه ورځني ۱ پانه

بی د ورځني دوره خوره

چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات نشر او

اجتماعي، دیني، تربیوي، خیروني کوي

● ژوند ● «سعید افغاني»

ژوند یوه معنی ده د امعنی هغه څاحل کړي چه د

او د جهان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکوي

ګڼه -۳- چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب -۱۴- -۱- کال

● امید واري ●

«هیم کاکړ»

موږ د غه اخبار ته نهایت خوش بین یو او دا ځکه چه د علماؤ په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه جنبې لري خوله او قلم دوی دپاره چه د نجم المدارس ټول علماؤ د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او ترسیمه شي دالنجم د اخبار کار شروع شوی ګمان کوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خیریږي لاکن د وسائلو او شرائطو د پوره کید و په اثر کیدای شي چه د مدرسې له دوا عام اخبار او د خلکو د دیني خدمت په لیار کښي یو مؤثر قدم شي او هر ځای ته ورسیږي دالنجم د لید و نه معلومیږي چه دالنجم اخبار دیني تربیوي اجتماعي شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پرخپل تنګ بانډي نظر اندازي او د علماؤ او د خلکو په افکارو کښي دیو والي او همکارۍ لپاره کار کوي څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود دپاره کار وکړي همدارنګه معلومیږي چه دالنجم اخبار غواړي چه خپل علمي مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لري کړي او د اسلامي دین په اصلي اساس او رښتیا لیار کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښي وي خلک روان کړي نو په دې ملحوظ دا اخبار د یر لو مبارک اخبار او لوعالي مطلب او هدف لري نو ځکه باید هر څوک دی اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتي ● خدایه ●

دلیکتون د کامیابي لپاره خدایه

دلیکتون د نیک نامي لپاره خدایه

دالنجم ښه او چت او ښه بالا کړې

دلیکتون مل د ګارې لپاره خدایه

چه ټول کړي لیکنانه په یوه لیاره

خپل منځو کښي همکارۍ لپاره خدایه

دالنجم واسطه او ذریعه کړي

دلیکتون د غمخوارۍ لپاره خدایه

دالنجم له نجم ښه رڼا کړي

دهیم د دې زاړه لپاره خدایه

● زړه ●

«د مجید افغاني ..»

په بدن کښي د غوښې یوه ټوټه ده چه صالح شي ټول بدن ښه کیږي او که فاسد شي ټول بدن فاسد یږي باخبرا وسیږي چه د غه ټوټه زړه دی ● حدیث شریف ●

زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندی ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره او د علم اندازه په عمل کښي معلومیږي هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه وسره د خدای «ج» د رضا موجب د ځان او د خلکو په دنیا وخوري تقوی او پرهیزګاري د زړه کار دی ښه ګڼ اره ښه سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړي د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه هغه زړه کوي چه دالنسانیت په رڼا روښانه وي د زړه رڼا ژوند روښانوي نو رانیت پیدا کوي او پوهه منځ ته راوړي ●

● پوهه ●

هغه خلک پوهیږي چه د ځان او د بل د خپل او پردی په پیژندلو او پیژندنه کښي خطا نشي هغه قوم حتماً خپل په وطن کښي چه د ژوند په اساس د پوهلوی او وارث په کلکه د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چه د دوی ذهني انکشاف د آینده او مستقبل په سنجولو کښي د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا راوان وی داسې نه چه کور کورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه کتل وي هغه علم په درد خوري چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسې نه چه څنګه خوشې تیریدل او ځان سنبودل وي هغه کار ته باید اقدام وشي چه د بوالهوسۍ نه بهر ځان او د خلکو د ریان نه خالي د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومني هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوي چه د خلکو د ذهني استعداد اندازه ټاکلی شي هغه وخت باید خبره وشي چه تاثیر ورښیني د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شي چه په یو قرار ئې وچلوي هغه خلکو ته باید موقع ورکړي شي چه د علم او پوهې په مساوي دنیا او وجدان خاوندان هم وي د هغه شخص باید قدر وشي چه خپل خیر او شر د جامعې په خیر او شر کښي ګوري هغه ډاکتر او فیلسوف دی چه د قوم په درد پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د د اصلاحاتو چاره وکړي شي د قوم او د وطن بنیاد دی خیلوند پوهه، اقتصاد او صحت دی نو په دې ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په د غه دریو اړو شتونو کښي د کار خلک په کار واچوي

«سعید افغاني»

(c) ketabton.com: The Digital Library

« محبت » حضرت خان

محبت یوه د زړه پوری خوږه کلمه ده چه هغی ته د لوی چا، یا یو شی او یا یو کار سره مینه، رشته او علاقه لرل دی د انسانیت حقیقی تکامل او پوره والی په محبت سره راځی په نړی کښی هغه غوټ هدف او مطلوب ته رسیدای شی چه د خپل هدف په لیار کښی په محبت سره قدمونه پورته کوی هر چا ته چه په خپل کار کښی محبت وی نو کار ئی بی تکلیفه او سنه انجامیږی هود نن په کور کښی هم د افرادو محبت د کور د انتظام دپاره نهایته گټه شوی او بیا په یو کلی او قریه کښی د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلی او قریې د نیک نامی او ښیرو والی لوی وسیله گرځی د یو قوم او ملت لوی رتبا او برمحتګ د محبت له برکته حاصلیږی په خلکو کښی اتفاق او یووالی هم د محبت څخه زیږیږی نه او نشات نیشی لنډ ئی دا چه محبت سره هر څه کیدای شی او د هر څه دپاره یو اغیز عامل او قوی محرک محبت دی دلیکنیا محبت یوقوی محرک دی مګر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځای ونه ویلی نو او په د غه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

معاونت — « سلطان عزیز »

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شدید العقاب — قرآن کریم

دانسان د ګډ اری لوی او دګی ژوند یو موضوع د یره مهمه او یو مسئله ده لوړ دی ضروری مسئلی د حل دپاره الله (ج) حکیم حقیقی د ځکلینی آیات په ذریعه لیار ښوونه کړی او ارشاد ئی فرمایلی چه مطلب ئی دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کارونو نه په ځان ساتلو کومک او مدد کاری توی په ګناه کولو او تجاوز باندی یو تر بله مرسته او معاونت مه کوی خدای پاک خپل دا هدایت سره تقویه کوی او وائی ووړ دیری د الله (ج) څخه او داځکه چه یقینا الله پاک دیر سخت دی د عذاب له پلوه) یعنی بدی مخلوق هدایت د داسی لوی مقتدر ذات الله (ج) باندی عمل وکړی نو بیشان مونږ د دائمی سعادت دپاره یو تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروری دی هغه وخت چه ټول خلک اصلاح شی بیا کیدی شی چه دا مشترک او د هر یو ځان ته یېتی هم تر لو مطلوب منزل پوری ورسیږی.

اعلان

که څوک به شرعی مسائلو کښی د مدرسې ته پوښتنه وکړی که دد غی او د جی په مقصد نه دی مدرسه به د انجم العلما رش د علماو په ذریعه سره د خپلو مقالو سره ځواب ورکړی

« حصیله »

مونږ خوارزو چه د نجم الدین اخندزاده صاحب سترو مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو که چاته دده د ژوند اند د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په د غه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی

د اخبار دپاره

دی اخبار دپاره باید دیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی

همکاري — « حمدالله د ورور زوی »

هر قوم او ملت د خپل اجتماعی ژوند د ځکنی بیولو او د تولو نیکمرغیاو د پوره کولو دپاره همکاری او یو تر بله مرستی او لاس ورکولو دپاره په هر وخت کښی ضرورت حس کوی هو د تاریخی خبرونو له مخی څرګنده شوی ده کوم محیط او جامعه کښی چه د همکاری روح قوی شوی او ددی په مذاق خلکو کار کړی معنوی د ترقی په لیار کښی دیر قوی قوی ګامونه اوچت کړی او په اثر دمند اند طور سره خپل مقصود منزل ته رسیدلی دی بالمقابل له دی بی بها نعمت څخه بی برخی او پس پاتی طبقات د فنا خوا ته دوان د فلاکتونو بی پایانه دریاب کښی غرق د فلاح او نجات ذواو ګل رور څخه وراتک شوی دی له همدې امله اسلامی قوانینو دی لفظ همکاری ته پوره توجه او پام لرنه کړی ده او د همکاری د خیال ساتلو په باره کښی ئی سنه آکید اشارات صادر کړی دی رښتیا ده چه ځان له یو سړی او یا یو وازی ټپوالدام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیږی ځکه چه د انسان حیاتی درنه دحیات دیر شقوتو ته احتیاجات لری او هر شق ضرور صحیح کار کونکی غوږی چه دا ټول بیا به کړه سره د همکاری د لیاری نه خپل حقیقی مرام او مقصد ته په موفقانه صورت سره ځانونه ور سوی انسان د اسبابو په عالم کښی زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوی دی هیڅکله نشی کولی چه ټول شیان خود سره ئی د کوم اسبابو د شرایطو څخه مفت پلاس راوړی بلکه دده دپاره د هر څه نه ځکلینی د هر شي منابع او مصادرو پکاریږی نه ضروری ده د همکاری دپاره دا دوه شیان دیر اهم او ضروری دی ۱ د مطلب یو والی ۲ یو تر بله اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره پوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د لیکنی موجوده حالت با ندی نظر وا چوو مونږ مجبور یو چه د همکاری دپاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کامیابی او کامیابی د همکاری نه مونږ ته نه رسی

(c) ketabton.com: The Digital Library

الانجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

اوه ورځنی پاڼه

مرستیال «محمد نعیم خان» د دولسم ټولګی شاګرد

په درځتی د ورځو هره

اداره په هډه کښی

چارشنبه نشریږی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسی جریانات شپی او اجتماعی دینی، تربیوی خبرونه کوی

«بیداری» سعید افغانی

خو مره چه غواړو بیشره خدمت وکړو خو مره باید پوره بیدار او سو ویده او د دو بیدار و باروی.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغانی

ددغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلکه جنګیدلی بیان کړم. «دده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهی په وخت کښی یو دلوی اعتبار خاوند و. دغه شاهی سره د ما ذونا فو د کابل په بنا د کښی بندی کړو. دی د بند خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقی و تښتیده او هلته د مشرقی په سرحد تو کښی د مهمند و په سیمه په ژړونی او چم کند کښی او سیده او د انګلیسانو په مقابل کښی به جنګیده. دی بیا د امیر حبیب الله خان د پاچاهی په وخت کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښی د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډی په قریه کښی اوسیده. ده د هم دغه پاچا په عمر کښی د مدرسه د اسلام ددین اساسونه محکم کړه او هری خوا ته ئې ډیر شاګردان ولیږل او بلی خوری شوی او دی د مدرسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښی ده د خلکو په عقیده او حاکمیت در لوده. دغه ملی شخصیت د هم دغه امیر حبیب الله په وخت کښی د ۱۳۳۰ هجری قمری کال د رجب د جل د ډ ی ته لبیک وویلی.

په دی حساب دده د وفات تاریخ (قبر غازی) ۱۳۲۰ دی. دده مزار او مقبره د هډی په قریه کښی ده او د اعلی حضرت سردار محمد داود خان د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بښه جوړ شوی دده هډیره د ټول مشرقی او د مرحوم ښکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟

یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغانی

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی ترڅو د علما او د ګار خلک خیرخواه او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسی د پیشرفت د پاره هرڅه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی د رسمی افراد تربیه شی چه ددین او د جامعی دد دواړو شی یعنی بښه تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هم یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کړی او د خلکو د ذوق سره سم اصلاحات کول په کار دی.

«جهان»

شاجهان د لیو لسم ټولګی شاګرد

حقیقةً که په شر د ذره په سترګو د جهان په دی لویه او ارزانده فضا کښی نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړی نو خود به و پوهیږی چه جهان څومره په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم و پوهیږی چه د دا د حیات په ټولو خواوو کښی ترقی چه نن پرون په جهان کښی لیدل کیږی په هغه او د خبرتیا په لاس راغلی؟ نن چه جهان کښی هغه شیان موجود دی چه څه زما نه مخکښی د بشر عقل نه منل د شو نی په تو ګه نکر را کیده، مصنوعی سپوږمی او د رسی نور چه زموږ د نیائی د وجود څخه بی خبره په تړ وه موږ پوهیږو چه د غه نهضت خلکو منځ ته را وستلی او د انسان عقل او کنجکاوی، کار او عمل د و مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زموږ ټول مطالب زموږ د حرکت پوری مربوط دی که موږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کښی منګلی خښی کړو. د د بر د مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

موږ نو هم ژوندی یو موږ هم د جهان په یوه څنډه کښی ژوند کوو نو موږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زموږ د وطن اراضی د دنیا او د جهان د اراضی په مساپلو کښی پوره لاس لری نو میبا ید موږ د ځان او د ټول جهان د خلکو د اراضی د پاره کار وکړو نو زه د نیا هم باید د دنیا د دی څنډی د اراضی د پاره د ځان د اراضی په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا رامینږی او مرور دی نو د انسان نا نور نا راضی موجب ګرځی نو موږ ته باید د ځان او جهان ته څنګه چه لازمه ده باید شیر متوجه شو

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کارشه مبارک
دالنجم دا اخبا رشه مبارک

چه غفلت ځنی راولیښ قوم او تبارکا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئی دا سلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لارشه مبارک

دا فکار او دروزنی درس به راکړی
هر یو درس ئی په بار بارشه مبارک

پښتنو ته به دعلم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

دا دب او اجتماع لارکښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه دخپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

دصادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په ځلانده نامه سره یادیږی ددی اخبار د مضامینو دلید و نه معلومیږی چه دوطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منبع ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم اوس دگوتو د زحمت ننګه او دیو قلمی اخبار په شان د مدرسی دخلکو د تربیی په نیت دی مگر امید کوو چه انشاء الله د سبا یو د برا برید و په وخت به د تول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب دعام المنفعت عبه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د تول مشرقی دعلماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه هیشه د ملت او دولت دخیر او اصلاح په متعلق دیوی مجربی نسخی په څیر معلومیږی هو د مشرقی توه خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ د ملت او حکومت د دوامی او نهضت د پاره هیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی. دوی د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی دوی دخلکو دخیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروګرام او تکلیفونه ګالی او ګالی به ئی ددی اخبار د خدمت د پاره هغه علماء کارکوی چه په دننه مملکت کښی [redacted] قوی قومی رلیښی او د امنیت په ټینګ کښی د بریالی توب نښانی لری موږ هیله کوو چه د هیش د پاره د نجم المدارس علماؤ خپل د تبلیغ مجربی نسخی د مرامنو په موافق د دغه اخبار په ذریعه نشر کاندی.

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړې او سپارلی ده مگر دومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هر یو وظایف مختلف او د هغه د توان په اندازه تاکلی دی که موږ د وظیفی د انجام او اهمیت ته ملتفت شو او دومره به راته ظاهره او ځلانده شی چه که کوم انسان د لوی قوم او نشان او عزة خاوند شو او یا د خدای په دربار کښی ئی د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی د بشر یا هر څومره چه سړی د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغومره به د دنیوی سعادت سره مخ کیږی د دغه باید د هم و ویل شی چه د وظیفی انجامول او سرته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو زیاته اختیارات او اعتقاد منځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د ناکامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که څه هم تر د خودسری سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د اسی هم په کامله صورت سره نشی کامیابیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه ښه ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت پیژندل او د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک و پیژنو او وظیفه هم هغومره چه دوی و سنجوو او مایو سه نشو کار و کړو او ښه پاک نیت د خلکو سره په پاکه ګذاره او وفا د وظیفی مشکلات حتما حل کوی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله ځینو نیکو کړ جاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د ماذوناتو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی موږ سره معاونت وکړی

۴ واړچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی. موږ هیله کوو چه مقتدر خلک د اسی عام المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

دالنجم « اداره » دښاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئی لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید «فغان» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرتخان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

او ورځنۍ پاڼه
بې درخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسې جریانات ښيي او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبروني کوي
«تدبیر او مشوره»
انسان که هر څو پوه وي بیا هم نه پوهیږي نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارو کښې بشر تدبیر
او مشورې ته منقاد شي.

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) «دده تفصیلي پېژندنه»

سعید فغاني

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پېژندلو د پاره په کار ده چه په لاندې ډول سرې ویېژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلي او فرعي مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کار روائي تر مرګه پورې ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات
مګر ډیر تاسف دی چه د درسي پولوي شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات یې نهایت متانت او سنجیدګي لري. هغومره چه ولیکېږي او ویل یې لیکېږي او بیانی وشو په دغه اندازه دده دسوانح دیکلو د پاره چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله زمونږه ګیلر دده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت مثلي تیر شوي زیاتر ده پوره زي د ملا طوطي اخند نه هغه هم صرف دده د مواعظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږي او بس. بهرصورت که اوس هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي امید دی چه څه نا څه خو به تری جوړ شي او د آینده د پاره په ګوندی په دغه اوزو دده پوه عقیدت مندان کوښښ وکړی چه زمونږ د هدف نا رسیده مطالب تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه بیار کښې سعیه په دده د عقیدت مندی منبر ثبوت وی ۷ زمونږ په لاس کښې تحریری اسناد ډیر کم دی کوم تحریری سند چه زمونږ په لاس کښې

«بیداری» [محمود د دوهم ټولګي شاګرد]

کم څه هم پردنیا کښې د بیداري او آزو نه پوره ته کیږي او رو چه ټول ورځ اکثر خلک پوهاند ازه پوه او بیداري مګر بیا هم باید د بیداري په حقیقي معنی پوه او اصلي هدف او مرام یې وپېژنو ځکه په عقل د بیداري نفس چالاکي او یا پورته نګه خود نمائي نه ده بیداري دیته نه شي ویلی چه سړی دیو کسب او یا دکوم شخصي کمال خاوند یا په یو ډول سره خانګه هستي او مال پیدا کړي. دی په خپله بیداري کښې د جامعې او د وطن او د قام د پاره خیال و نه ساتي. هو هغه کار چه د عام خلکو د خیر سره مصادم وي دفع کیږي او د اصلاحي قانون نه تیر کا رسوي بیداري لا څه بلکه د جهل په تورو پردو کښې غافلانه خوب کول دی هو بیداري یوه پوهه ده چه د بشري نقیصو محک او د عمومي هوسائي موجبه ده اوس که ښه دقت وکړو نو ثابته شوه چه حقیقتاً بیداري هغه څوک دی چه د علم او پوهې د لاری خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب یې وسنجولي شي د هر چا حق ورته معلوم په هیڅ ډول سره یې تلف او پایمال نکړي منزلونه وپیژني د حقوقو احترام او د تاریخي شخصیتونو د جامعې په اصلاح کښې ساعي د بشر د هوسائي او رفاهیت اسباب پیدا کړي خپل رفعت او ترقي د جامعې په ترقي او تعالي کښې وګوري په آخر کښې د خپلو ټولو هلو او بیدارو ملګرو څخه دا هیله لرو چه خپله بیداري په کار واچوي او حتي المقدور د جامعې د پرمخ تګ وسائلو ته لاس ورشي.

شته هغه یوازې دده د فوت تاریخ ښیي چه په «۱۳۲۰» او یا د «۱۹۱۳» هجري قمري کال کښې فوت شوی چه دده نه دده د ټول عمر اندازه نشي معلومیدلی مګر شفاهاً مونږ پرواوریدلي چه اخندزاده صاحب ۷۰ عمر درلود یا کلو په حد دده کښې اندازه کیدلی شو خلک وائي چه ښه لوړ وجودي درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وو حتي چه د په ریاضت په وجه دده دلاسو رګونه شنه شنه بلیدل. وائي چه دی ښه خوش قواره چه سړی وو او په اوچلي باندې شین خال هم درلوده او دده د شین تنکي خال شهرت زیات وو دده رنګ او قواره یا تا ثیره هیبت ناکه وه دوا یه په خلکو دده رعب ولید مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم وو. دده حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږی چه دده په ضمیر کښې یو درسي او
«باقي په دوهم مخ کښې»

«پوهنتنه» [اداره]

مدرسه په څنګه مخکښې لاړه شي ؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۶) «ځواب» [حمدالله دره نوری]

کم چیری د تعلیمي پروګرام سره سم یو اخلاقي او عملي پروګرام هم په مدرسه کښې په لازمي صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد دروزل شي شک نشته چه د مدرسې محبوبیت به د هر چا په زړه کښې راسخ د ملت او حکومت د زړونو سره په موفق کار وکړی شي چه دا د مدرسې عین پیشرفت دی.

(۷) «ځواب» [سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد]

زما په خیال د مدرسې د مخکښې تللو د پاره دا ضرور ده چه ټول منسوبین دی مدرسې د پاک نیت خاوندان او ایمانا او وجداناً د مدرسې د خیر د پاره کار وکړي

(۸) «ځواب» [شمس الاسلام «شمس»]

د مدرسې د پرمخ تګ د پاره دا ضروري ده چه د مدرسې ټول منسوبین او ل خپل نقصانات وپیژنې او بیا یې په لری کولو کښې عملي اقدامات وکړي چه د خلکو په نظر کښې محبوبیت پیدا شي.

(۹) «ځواب» [مولوی محمد ایاز]

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه دا په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بې د خود نمائي د مدرسې د ترقي د پاره بیاری او چاری وسنجوی او عملاً هغې ته اقدام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم الملة
رس پر لوی میدان کښې د مدرسې
د منسو بینو لخوا د ملا حضرت خان
د ریاست لاندې یو باجرأته انجمن
جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول
افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په
لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د (خو
مره اوښتنگه علماء ؟؟؟) د اقتراح ترغنو
ان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا حمد الله
۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵
ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا
حبیب الرحمن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې
شاگردانو ۹ مولوی شمس الرحمن صاحب
۱۰ مولوی رحمت گل صاحب د مدرسې مدرسینو
ښې مؤثرې وینا وې وکړې. بیا سعید الله (فقا)
نی د مدرسې مدیر د دوی په ویناوُ
باندې تبصره کښې ووېل زمونږ د غه
خبرې ته ملتفت شو چه څومره اوښتنگه علماء !!!
او په د غه متعلق ښه غور وکړو امید دی چه ز
مونږ د مسئولیت د برداشت دپاره به ښه افکار
په لاس راشي. د هر قوم د ترقۍ او تعالي دپاره
اول د ځان پېژندل ضرور دی او په د غه ضمن
کښې د خپلو نوا قصو اصلاح د نورو په افکارو
مؤثر وړ قع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن
د دوام او ترقۍ دپاره ټولو په گډه دعا وکړه
او په د غه لیار کښې د توفیق آرزو ښکاره کړه

«اعلان»

مونږ غواړو چه د نجم الدین
اخند زاده صاحب ستر مجاهد
د سوانحو په حقله څه و لیکو
کرچا ته د ده د ژوندانه
د حالاتو او د ده د غزاگانو
او د ده د ماذونانو او مخلصانو
په متعلق موثوق معلومات
وي هیله کوو چه په د غه لیار کښې
مونږ سره معاونت وکړي.

«تدبیر او مشوره»

گل محمد بدعافی
د اتم ټولگي شاگرد

د رمنلي شوي خبره ده
چه بشر یو اجتماعي ژوندلري او په انفرادي
د ول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره
کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو دپاره
تدبیر او مشوره یوه کومک او همکاري کوي
کوم کار چه د تدبیر او مشورې په ذریعه
سره کیږي دې کښې شک نشته چه ډیر
مفید او گټهور ثابتیږي نن کر دد نیا
خلک لوړ د ملا رجو ته رسیدلي او د
ژوند د رسانې دپاره ئې راز راز وسائل
برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشورې
محصول دی. د اسلام مقدس دین هم د
تدبیر او مشورې په ټوگر د کارونو د انجا
مولو دپاره کلا امر کوي. د تدبیر او مشورې
څخه په یو کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا
د مهمو وقعا تو د حل او فیصلې دپاره. مگر
د مدبرو او مشاورو خلکو پېژندل هم ضرور
دی مدبر دی باید هغه سړی وي چه د ژ
وند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او
عنعناتو نه بهر د اجتماعي افکار و خاوندی وي
صحیح ته په ټکه د دیوال کلک تاداو و بنسټ
دی کهر د دیوال تاداو او بنسټ کلک شي په د
دې کښې شک نشته چه دیوال هم کلک راځي
او په نتیجه کښې د ډېرو کلو دپاره دوام کوي
همدغه ډول په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر
وشي هغه کار سرته رسیدلی او گټهوري
استفادې ورځنۍ لاس ته راځي.

«د لمري مخ پاتې»

او تبیش او حرکت موجود وُ چه پر یو ځای نشو
پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې
د اسې تحول قایم کړي چه تر ننه هم هغه تحول د
خلکو په ما بین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان
باندې په خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان
کړي وُ ده د حقانیت د اثبات دپاره دا
کانې د مچه ردی ټولو په هو علماؤ منلي وُ او د
حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ئي
«د لوړلري»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت
لري. په پای کښې د خدای د ج ځنی د
خپلو یوهانو لپاره نور موفقیت
هم غواړم.

«صبر او حوصله»

محبوب الٰهي بدرخلاه
د اتم ټولگي شاگرد

صبر او حوصله د هر مرض
دپاره مجرب دواده باید په هر کار کښې د صبر
او حوصلې څخه کار واخستل شي ځکه چه انسان د
حیات په صحنه کښې د ډېرو سختیو او مشکلاتو
سره مخامخ کیږي نو که په درسي صحت کښې د
صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړی شي د ژوندانه
ټولې خوږ وې به ئې په خفگان او ناکامۍ ملوث شي
انسان هلته خپل اصلي هدف او مقصد ته رسیدلی شي
چه په هر کار کښې د ډېر صبر او حوصلې او متانت
څخه کار واخلي او همیش د غه مفکوره د ځان دپاره
لیاروگرځوي بس د هغې بیا کیدلی شي چه په
ډیره رسانتو ټوگر د کارونو لپاره د عمل په
میدان کښې لوړ قدمونه واخلي نو
لازمه ده چه د محیط د عمومي رواج دو
کارونو د صبر او حوصلې څخه کار وکړی.

«د النجم پاڼه»

آسف

د غه اخبار چه د النجم په سپیڅلي نامه
باندې شهرت موندلی دا دهغه قوي افکارو
محصول دی چه دا به نه اوږي مونږ ته د ذهني
تقویې لپاره مفید او گټهور واقع شي بلکه دا
به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت
لپاره کوم چه د واقعاً د نجات لیاری څارې دکا
وښیئي او داځکه چه دا اخبار د هغه متینی ارا
ده ور کوي او پاک ضمیر پلوشې دی چه په ربښتیا د ول
سره د بشر د سعادت په لیار روانا وځوي او خلک
خپلو نقیصو ته متوجه کوي هو ز به په دې عقیده
لرم کږدا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې
به له ده څخه پوره نتایج په لاس راشي او د ځکه
چه له یو ی خوا به د متعلمینو په افکارو کښې صحیح
نهضت پیدا او د بلې خوا به کوم چه د علماؤ قلې
مسئولیت دی پوره ته شي یلي دا هغه پاڼه ده
چه ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولۍ درس ور
کوي او خلک په دې پوهوي چه په هر....
کښې د ملک او یو والی ته په ...
او دا هغه بې غرضه چېغه ده چه په خلکو کښې د
همکارۍ درد پیدا کوي او خلک د ...
مزایاو پوهوي او دېته ...
له کښې باید ... ته راشي مونږ د ...
دا پروگرامونو هیله لرو چه د دې اخبار په دې کې
پېژندلو دپاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خیر دپاره
زمینه په لاس راشي د دې اخبار نه قوي امید دی
چه خلک به دې پوه کړي چه د وطن د ترقۍ لپاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات ښیي او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپرونې کوي
«رهبر»
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته موږ سوی

ګڼه (٦) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (٥) (۱) کال

(۳) «د ده هویت قوم او نسب» «سعید افغانی»

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښې د جنوبي د شلګرد علاقې نه دی او هم هغلته ده ځکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوی په ننګرهار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړی دی د تحصیل د پاره افریدو ته هم تلی پیښور او صوبه کښې هم او سیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښې هم ځه موده هلته کښې تیره کړې ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هیڅ کښې استقامت اختیار کړې ؤ لکه مخکښې چه مو ووېلی د ځینې سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازی کښې او سیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د ممند و په علاقه په جرو بې، او چمرکنډ کښې استوګنه کړې ده په ننګرهار کښې په رودات کښې ځه موده تیره کړې او هلته په فقیرآباد او نورو د اتو او ښینوار او کښې ګرځیدلی په لغمان او سورروډ او کامه او خوګیانو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یاد نورو مقاصدو په مطلب تلی دی د ګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هم تلو او هلته په پغمان کښې ځه موده ئې استوګنه کړې ده دی په شمالي کښې د کوهدامان خوا ته د دراو د ځو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوهدامان په ځینو ځایونو کښې ګرځیدلی وی مګر دده د حیات رڼی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دی میله مخ په جنوب هلته کښې تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وی مګر مونږ ته دی او ریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«د ده تحصیل او علم»

خلکښې معلوم چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی او ئې چه اخند زاده صاحب په ډیره ډیره موده کښې ... او بنه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معاني، منطق، او هیئت او ریاضي، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف ... نور لری.

«رهبر» «صدیق الله» ګلرکی د نهم ټولګی محصل

په دی کښې شک نشته چه د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سالار او ناغوا ړی او هر کار ته یو پوه صادق لیار ښونکی په کار دی مګر څه ډول رهبر؟ زما عقیده د ده چه په دغه متعلق دیر غور او دقت ضرور دی. هو داخبره د پام ډرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئې اجرا کولی شی او که یه خصوصاً په دا وخت کښې چه هر سړی ناري وهي چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئې هغه هم پوه دی نه هم لیک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائي وظیفه اجرا کوم خلک باید زما په خط مشی روان شی او د هم ده چه ډیرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښې خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفي کړی دی هغه بل په لاس بکس او عصري جامو کښې ځان ته ډاکټر نوم ورکړی دی خو چه ځان د پوره فیض نه هم پوره ته ګټې لافي شافي او چابکي ئې هم ډیره ده نو خلکو ته او س څه په کار دی د دې په کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی په ویلو رهنما او زړی نه ګڼلی شی بلکه د عمل په میدان کښې ور ته بنه ځیر شی او څوک چه د هغه په قول او عمل او طرافو باندی پوه شی او د معلوم کړی چه دهغه عملي رویه د قوم او د هیواد په برخه کښې څه ده، ګټه رو تاورن دجامعې او د جامعې افرادو ته څه رسیږي، د هغه کار د رودائې باید د تصرف شي چه دی څه کوی او هدف او نصب العین ئې څه شی دی د خپل بانیانو د پاره ...

«باقی په دوهم مخ کښې»

«پوښتنه» «اداره»

مدرسه په څنګه مخکښې لاړه شی؟؟؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - «حکیم کاکړ» زما په فکر د مدرسې د پرمختګ د پاره درسي یو شی ضرور دی چه د مدرسې د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښې یو ور لید اکړی او د اکار د یو اخبار یا مجلې په ذریعه تکمیلیږي نو کله چه مدرسې ته دی دوه شیانو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - «فیض محمد د نهم ټولګی شاګرد» زما په عقیده د مدرسې د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښې باید د مدرسې احتیاجات پوره شی نو د دی د پاره د مدرسې اصلي او فرعي احتیاجات سنجول په کار دی.

(۱۲) - ځواب «حضرت خان د دوهم ټولګی محصل» د مدرسې تلو لپاره زما خیال داده چه د مدرسې د ټولو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تفوق او کوم د اره وارده تأثرات چه کله ناکله د انساني نقیصو له مخې ترمنځ ورځي کیږي د هغې نه سو تیر او د ټولو له زړه نه ئې د لښت وړلی په مرتبه کښې ستل وشمیرل یعنې ورو ورو خپرونې څو هیڅ ونه ګرځی او د غنو غبرګ [illegible] د پاره موقع ور نکړی شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« سنجش »

عبدالودود « د رفیق »

د مستقره خبره ده چه سنجش په هره خبره او بنا او بیا دیو کار او خدمت په وخت کښی چه د جامعی د ارتقا په باره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه لښ پخپله په حیاتی چارو کښی د هر وخت په باره بیلا بیل جدا جدا کارونه لری او په د نګار نګ خبرو سره مخامخ کیږی د لته باید دی خبری ته مونږ په ملتفت شو او ورته سنه فکر وکړو چه د یا کوم هغه خبری او وینا چه د خپل سوچ او سنجش د لیاری نه نوی بلکه محض د توتی په شان غږیدل وی بی نتیجی ثابتیږی او د رصل مقصد او مرام نه ځکه چه دا او کنا ره لیدل کیږی همدا رنګه که یو وخت کښی کوم کار او خدمت د پیش آمد او د روستی مشکلاتو د حل په باره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده بیاری نه وی ساتلی او بنسټیا ده چه د اد بلی ورځی د پاره ددی د پس مانی موجب ګرځی او بالآخر د خجالت په لو لو کند او د شرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نو باید د اسی فندشی هو کله چه انسان په د نیا کښی د ی خبری ته اړ او محتاج دی نو اوه مرو باید مونږ ه سره د اسی قوی غږی ولیتوو او وړیشی چه ښه د کړو چه ښه پوه او د انا خلک وی او د موجوده طبقی د نوتو حالاتو نه خبر او په خپل ښه او بد اګاه او محکښی او و روسته ته بچه په ام لرنه کوی د خپلی وینا د تاثیراتو په باره او د کار ښه نتیجه د خپل ځان سره ساتی تردی چه دده او صنایع او حرکات ناسته او ولاړه ټک او ټک قول د روز مره حالاتو سره موافق او برابر وی که د اسی و شی نه و یلی شم چه دا به د لښ د راتلی او هوسائی لوی وسیله او پانګه وی ولی د وی یو ورځی د خپل ځان د خیر او بهبود په اندازه نوی بلکه نور د ګری هم د ښه د ښه په لړ ه مد کښی په حقایقو او رسا او پوهوی او ورته د خپل ژوندی په مختګ د روسونه ښیی نن په د نیا کښی هغه مملکتونه چه په خپل مرام کښی کامیاب او وړاندی تللی دا بلخه موجبه نه ده بلکه محض د هغوی خپل سنجش او فکر نتیجه دی چه د لوړی ترقی خاوندان او په لړه مده کښی ستر مقام ته ورسیدل .

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او سبودنه د سنجش د پاره د یوه کفایت انداره لری که مونږ وګوری شو چه د خپل اسلام د رهبر سبودنی او دوبه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او ده مرو به په تولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو .

« د پېژندنه »

معراج الدین « د جمیلی »
د ا تمر تو ګی محصل

پېژندنه د انسا نانو په مابین کښی ډېره اهمیت ورشی دی ځکه چه د پېژندنی په سبب سره د از ا زمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی اړ ا بط محکمو ی انسان ته خیراو شروښیی ډیر که ته پېژندنه سره ته زیاته مفید ه او په ډول ډول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښی صحی صافی روښنائی لاری په طرف بیوه کوی د یوهغه پېژندنه او د یو چا معلو مول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوند د ته په خوند رومز یا ؤ پوهوی که د یوه مملکت د یوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو د هغه مملکت به بی ترقی او د د نیا په صحنه کښی پس او نا کام پاتی وی نو پېژندنه خاص د ترقی او کامیابی سبب دی .

« اداره »

زموږ مطلب د پېژندنی د پاره دا دی چه خلک باید و پېژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار واخستل شی د هم سنده چه باید هر څه و پېژنو نه چیله

چه ته د د وا په ځا ی زهر نوش و جان شی .

« خومره ارخنګه علماء ؟ »

« سعید رفیق »

ګرانو ملګرو غواړم چه خومره او څنګه علماء ؟ د اقتراح په ډول لګه چه په انجمن کښی څینو وخیړه د النجم په اخبار کښی هم وخیړل شی مګر د دی لپاره چه د اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او شتنی مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه ددغی پوښتنی د ځواب د پاره ښه سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی دیره ډیر او لیکل چه معنی و نه لری . خدای پاک دی کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښکاوی او د پلټنی سره اشنا کړو نو که د دغه مهم مطلب د پاره د مفاهمی په برکت چه ته د اسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د ومره او د د اسی علماؤ ته ضرورت لرو د ا په زمونږ سعادت وی ځکه شاید په د غه سلسله کښی خلک حقانی علماء خپل خیر خواه او رهبر و پېژنی . او متقدائی وګرځوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح په حقله څه ولیکو که چا ته ددغه د ژوند انه د حالاتو اندازه د ماذونانو او د ده د څنګ کار او یادده د مخلصانو په متعلق څه ثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی .

« د لمړی مخ پاتی »

او کړنه غرض ئی خپل وطن او قوم ته کار کول دی نو بنا په د غه نظریه باید د رهنما او لارښوونکی مقام هغه چا ته ورکړه شی چه هغه حقیقتا خپل خیر د ټولنی په خیر کښی تیوی کار او عمل حس او حرکت ئی ځان او خلکو ته خیر او ګټه رسول وی په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چابکی باندی غولیدل د نا پوهو کار بلل کیږی باید رهنما و پېژنو او په رهبری ئی سرټی ټی و ښنو .

« اداره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «   » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «د ننګرهار نجم المدارس»

اووه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتۍ د ورځو هره
چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسې جریانات ښیي او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
«مسئول»
هغه خلک مسئول دي چه کار ئې دغه کړی
وي او که خلک کړه عام نه کوي بیا نه کوي

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) (۱) کال

(۴) «د ده علم او تحصیل» «سعید افغاني»

په علومو کښې ئې ښه قوي لاس درلوده ښتیا
ده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس
په لاس کښې ده معلومیږي چه دی ښه عمیق عالم
او د مطالعې شایق و. وائي چه اخند زاده صاحب به
د علماو سره په علمي بحثونه کول ده به همیش د
علم پاره د عمل اندازه کوله د ده استاذان هم
خلک ښه یادوي د ده د استاذانو په سلسله کښې
د سرشاهي نه چه سړی مخ په پېښور ځي یوه هدیره
ده د هغې ځای خلک یو قبر ښئي وائي د اد اخند
زاده صاحب استاذ تیر شوی او په ښه مبارک
شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند
زاده صاحب د ده زیارت ته راتللو د ده
استاذان په ننګرهار او سرحد اتو او صوات
او پېښور او شاید نورو ځایونو کښې هم
تیر شوي وي کوم وخت چه دی د علم قال نه
مخ په علم حال توجه برابروي د او وخت د ده
یوه بله دوره شروع کیږي د ا په تواتر
ثابته ده چه اخند زاده صاحب د صوات صاحب
نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقې وکړه
او په دغه طریقه کښې تربیه درسونه کامل
کړه او د ماذوني مرتبې ته ورسید ده په
صوات کښې په وظائف کړي او د صوات
صاحب په نزد نهایت منلی و. که څه هم زمونږ مرشد
ده او د صوات صاحب په هغه وخت کښې
د کرامت زیاتي قیصې شته که مونږ دو مره
پوهیږو چه د دغه دوره جنابان با تقوی
او په هیڅ نا شرعي تیر شوي عقیده لرونکي
نه وو او د وظایفو او په یوه ټاثیرات
شته دي مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا
یاد کړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده
صاحب په خلکو دومره په طریقې کښې اذن
ورکړی وه په خلکو تر یو ازي د ا د طریقې
اجازه ورکوله. لاره

«د تحول» «هیم کاکړ»
په ممکناتو کښې د   د نهم ټولګي شاګرد
قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې
دي. آن په آن ممکناتو کښې تغیرات او
تبدلات پیدا کیږي. څوک پیدا کړه
څوک فنا که. چا ته د خلکو او اجتماع د
اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د زړونه او
فکرونه عطا کا. چا ته د بشر د هلاک او فساد
لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. بیا د غیر
مفکرو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکام
کا. ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت لپاره
په پرلو پرو پایو ته ور رسوي. کله هم دا بیا
درسي تیت کړي چه د خاورو سره ئې برابر
کړي. چا ته غم غم کار نه په غاړه
کړي او چا ته واړه واړه. غمونو باندي
غټ مسئولیتونه او وړو وړو باندې واړه
مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسي
تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته
نږدې شي او کله بیا اوړو او بیرته مخ
په لوړتیا روان وي او د په یوه امید و نور
مرکز شي او درسي نور. خو په هر تقدیر
سره د قدرت او قادریت دغه تحولات
دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او ددوی
په دې خبره چه یو لوی مقتدر شته د قانع
کولو لپاره چالانې دي. په دغه تحولو
تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره
یو ننګ تربیت او تعلیم دي چه بشر په
دغه لیاري سره لوړو مدارجو ته رسیږي
تحول د یوي خوا د قدرت خیال پیدا کوي
او د بلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت
او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دی
او هم دا رنګې که د غه تحولاتو کښې فکر وکړای
شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه
د پاڼې په دوهم مخ کښې»

«پوښتنه» «اداره»
مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
«آسف»
مدرسه به هغه مخ په وړاندې
لاړه شي چه د مدرسې ټول افراد
دخپل مسلک په رېښتیا توقوي روان
شي او ورته بد بینه نشي.

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم
د نهم ټولګي زده
زما په خیال د مدرسې کونکی
د پرمخ تګ د پاره د ضرورده
چه د مدرسې ټول منسوبین د
مدرسې قوانین او اصول په پوره
شوق او ذوق سره عملي کړي
او هیڅ یوئې بیګار او پیټی
ونه ګڼي تر څو د خلکو په سترګو
کښې ښه او ورته راغب شي.

(۱۵) «ځواب» «سلطان عزیز»
زما په خیال د مدرسې د اتم ټولګي زده
کونکی
د پرمختګ د پاره د عامې او خاصې
طبقې سره د رابطې او د بودیجې
پراخوالی خورا مهم
خیزونه بلل کیږي.

« تربیه » سید محی الدین « علوی » د انیر توکی

د خدای وه معلومه زده کوونکی

وه ښکاره خبره ده چه هیڅ عمل او فعل له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځي ځکه الهي قانون به دی جاري شوی دی چه همیش ئې د لبش تربیه د پیغمبرانو په وسطه سره کړې ده ترڅو لبشر د هر راز مشکلاتو نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ شي. زموږ هدف او مرام په توموري موضوع کښی دا دی چه تربیه چون امر ضروري او دو واجباتو نه شمېرل کیږي نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضا کښی پوره دخل او شتراک ولري ځکه تربیه که د عصر د ایجاب سره برابره نه وي او متفاد وی نو د مربي سعیه او کوښښ بې ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمره نتیجه به لاس نه شي راوستلی که مونږ دا مسائل ته متوجه شو نو الله پاک سره دکمال قدرت نه د عصر د ایجاب تو پوره مراعات کړې دی او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره برابر مجربې نسخې په عمل راوستلې دي کله چه مرض ډېر سخت شوی وو هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې نسخه په کار راوستلې ده مونږ باید د قدرت د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم وخت چه بشر ما شوم ؤ هلته مناسب ئې دوه وکتوب سره تربیه کوی بیا کله چه انسان مرتبې د رشد ته ورسیدی نو د رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږي. خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د انسان د طبیعت او حالات سره موافقې نسخې په کار راوستلې نو مونږ هم باید په غور د اساس د تربیې لحاظ وساتو. او دوم باید چه په تربیه کښی اخلاقی جنبی ته پوره موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بداخلاق باید وسنجول شي چه ښه اخلاق کوم او ناوړه اخلاق کوم دی زما په عقیده ښه اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکې ځای کې

۳

او برابر چه کاټه نه وي ځکه په شریعت کښی د الله (ج)، او د رسول (ص) گټه ورارشادات شته او دی کښی شک نشته چه کوم اخلاق چه په غه او اره جاده او مستقیم چوکاټ کښی داخل او برابر وی هغه د خلکو په گټه تمامیږی که بشر دقت وکړی بی د تعصب نه [illegible] او دریم دا چه د تربیې په پاک او سپیڅلی صحنه کښی مدار اد عملی او فعلی تقوی نظر یاتو په کار او چول شی او تقوی هم باید وپیژنو تقوی ځان ساتل دی د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او تثبت کول دی په حمیده خویونو او اعمالو باندی [illegible] انسان باید د عقل د سیستم نه درس واخلی ترڅو شه او بد خویونه او عملونه ورته ښکاره شی او په دی پوه شی چه کوم د عمل او کوم د ترک ورړی دی د هم د حق سبحانه په فیصل کلام بشرو ته صحیح شوی دی. وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا =

« دلمری مخ پاتی »

غنی د فقیر نه او روغ د ناروغ نه او بالعکس او شل او گوډ او ړند ونه په صحیح خلکو او بالعکس او غنمو مسئو لیتونو او لاوه مسئولیتونو والا دوه څخه لعلماء سی نو چه په دغه زندگی حول سره دیوی خور نه عاطفه او صله رحمی بید اکیږی او د بلی خور نه د هر سری ځان ته فکر پیدا نو تا ثیر پید اکوی په دغه موضوع کښی که هر څومره کتابونه ولیکل شی بر ځای لکن داهم باید وویل شی چه که هر څوک مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په سترگه دغه تولو کائناتو ته او د دوی تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په عمیق نظر سره وگوری نو حتمی به پوه شی او ووایی چه ربنا ما خلقت هذا باطلاً سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) « اقتراح » « سلطان عزیز » د اتمر توکی زده کوونکی

د موضوع دوه جز نړده

غواړم چه په دوو د اجزاوو باندی څه ناڅه رڼا واچوم د لمړی جزء په متعلق چه ځنگه علماء دی واییم د دینی علماء چه د اسلام او د وطن د اتفاع او ارتقا په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه د حقائق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل په حقله زیار وباسی. د دینی علماء چه د حق په مقابل کښی د ضرورت په وخت کړ تی په او ښو ده وغواړی د خپل سر او مال ځنی لاس اخلی. دینی علماء چه د خلکو په زړونو کښی ځای لری او په صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خواهی پلوی او طرفداری کوی. دینی علماء چه د اسلام د ترقی د پاره ځان هر نگه تکلیف ته ور کولی شی. دینی علماء چه د پوره حوصلی او صبر خاوندان د بحوا بنو صلی او د کار نامو څخه د خپل اطمینان کار اخلی. دینی علماء چه د فصاحت او بلاغت مراعات کوی د عامی او خاصی طبقی په رو یه پوه او هر چا سره په مناسبو او مشترکه تگ رفتار کوی. دینی علماء چه نورو ته د ښو لیار ښیی او په خپله ئې هم عملی کوی. محض غږ بد او ترکول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب گڼی. دینی علماء چه په ژبه او لاس او پښو بلکه په ټولو اندامو باندی د زړه د کومی په صداقت او بشپنی سره خدمت کول عار او پیغور نه بولی. دینی علماء چه د مطالب د تحریر او تقریر په ثمره بار د محیط په ټولو اوضاعو پوه او باخبر دی. دینی علماء سره د خیر د جامعی په خیر کښی دینی او خپله ترقی د جامعی د لوړتیا په ضمن کښی لیدلی شی.

د څومره علاوه د پاره زما ضیا لیدلی دی چه نوموړو شخص د پاسنیو ټولو مشاتو [illegible] ځای ته رسیدل مشکل دی. [illegible] چه زما نظر [illegible] [illegible] سخت او مشکل تمامیږی [illegible] کښی خو شیبه [illegible] غمنی د [illegible] خاینت او ذینت او کان [illegible] [illegible] اسلام او د وطن د [illegible] [illegible] ته رسیدلی دی چه [illegible] تعالی د پاره پر [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

د «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «محمد حضرت خان» دو دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته د ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنۍ پاڼه
پی درخصتي دورځو هره
چارشنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات، بښې او اجتماعي، دیني، تربیوي، خبروني کوي
«امید ونه» «سعید افغاني»
دا ننګي کیږي چه تل امید و نه دی پوره شي
دوهره دوه چه ښه نیت او معقول جهاد په کار دی

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «دده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغاني»

هغه ی صاحب عالم و مګر داسې عالم نه چه علم ئې د عمل سره نه برابر یږه او یا د سرتښه ټوب نه یې کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د یک عالم او یا دا چه دده علم د روهامو او خرافاتو نه مجموعه و او یا خدای ناکړه چه ده به دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقاني عالم و ده د اسلام دین پېژندلو دی به دی خبره پوهیده چه خلکو کښې باید د محبت او مودت اساس قایم شي دی ریا کار صوفي نه و او ند کرنج او صومعې طرفدار و دی یو اجتماعي شخصیت و ده همیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادلې کړی خلک ئې د بې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغاني»

دا ئې نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماو سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوشبوی د هغه وخت علماو به ده پاندی د علمیت ازمېښتونه کړی و علماو دده نه پوښتنې کولو تنا بو او علوم او به تاریکه مسائلو کښې پوښتنې کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماو د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دی د علماو په نزد ښه جید عالم ثابت شوی و نو ځکه ئې دی د دین د وقت او دین د حامي د پاره د هغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو ده علماء تربیه کول او علماو ته ئې د عمل درس ورکولو و ئې نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په سلهاو پوستني جوړولي او د بخشش په ډول به ئې ورکولې ده علماو د پاره خولۍ او پګړۍ پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ورکولې د نجم الدین اخند زاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې بې پاتا ثیره یا دیږی ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا پروا شان به نزد ده ظاهره کړي چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی به دی خبره پوهیده چه د دنیا مذمت هم د دی د پاره دی چه باید مسلمانان د دنیا د محبت اندازه وپېژني د اسې چه د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفې خیال و نه ساتي د اسې د نیا نه چه هرج مرج پیدا شي د جنګ او قتل او قتال موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غره شي خپل خالق هېر کړي او د بلې ورځې غمه ورسره نه وی او که نه دنیا د دی د پاره چه د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بد نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی، نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقي عالم و په دې خبره ښه پوهیده چه خنګه علماء ؟ ؟ ؟ دی به دی پوه و چه د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی نه ئې د اصلاح د پاره د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې نوی روح پو کړو چه د خلکو مګر دین تا سف دی چه دده د کار نقشه دده نه پاتې وروستنیو خلکو بد له کړه په دی پوه نه شول چه اصلي سرخوری په دی ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه و چا د اخیال و کړه چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال و خوک به دی عقیده لاړل چه ډو ډۍ ورکول او لنګر مقصود دی چا دا ... د کړو چه ...

ګڼه (۸)

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) - ځواب - محمود د دولسم ټولګي محصل

زما په ګمان د مدرسې د پرمخ تګ قوی عامل هم دا دی چه د سږني تعلیمي کال د پاره چه د «سعید افغاني» له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسې د لوړتیا د پاره هغه شروع ترکومې اندازې چه شوی وی ښه او د لوړ د پاره د مرستې خیال قوی اسباب پیدا چه کړو شي به سږني کال کښې دغه مطلب ترسره شي.

۱۷ - ځواب - شاه جهان د یوولسم ټولګي زده کوونکی

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه د مدرسې منسوبین هسې افکار او نظریات ولري چه د خلکو افکار او نظریات ځانونه جلب او متوجه کړي یعنې اجتماعي حس ولري.

۱۸ - ځواب - ګل محمد د ... ټولګي

د مدرسې د ترقۍ د پاره صحیح طلاب او زړه او پد کار آ جول ... ضي ... دی ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

دنائب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف
په دې حال کښې چه د مرافعې قاضي،
اداری مدیر، د نجم المدارس مدرسې ښوونکي
شاگردان، او دهلې ځینې سپین ږیري
او خلک حاضر وو په هغه کښې د نجم المدا
رس د مدرسې د نوې عمارة د تادلو تهداب
ئې کېښود له دنائب الحکومه ښاغلي مرستیال
او مرافعې قاضي په خپلو بیانو کښې د
اسلامي علومو د مدرسو د انکشافاتو په
باب د حکومت پاملرنه څرگنده کړه مولانا
سعید د مدرسې مدیر د حکومت د
علاقه مندې نه چه د دینې مدارسو سره
ئې لري د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړ او وې ویل چه موږ غواړو
چه د دې مدرسې د شاگردانو د روزلو
په واسطه اسلامي شریعت قوي وساتو

۴ لاس په صدقې سره ئې چپ او د چپ
لاس په صدقې سره ئې ښي لاس خبر دا
نه شي ترڅو دا ته مخفی تشې چه پټ
شریک بلل کیږي. اووم هغه څوک
دي چه الله پاک په یوځاى ته ځاى
کښې یاد کړي او سترگې ئې اوښکې
توى کړي یعنې دی د خپل خداى (ج)
د عدم اطاعت څخه په ډار او هیش
تري په خوف او ترس کښې دی او ئې
چه آینده به بد کار نه کوم. د خپل
عمل د اصلاح د پاره د مخکښې شیانو
مراعات زیات ضروری دی ځکه چه
ولیښتو متل دی چه خپل عمل دلاری
مل دی حقیقت دا دی چه ښه
عمل د ځان توښه ده او د
[illegible] تول سعادت ور
[illegible] تیلی دی.
[illegible] من الله [illegible]

« یوه ښه موعظه »

« د نبوی حدیث له ترجمې څخه »

محمد عمر «دیودم» نشتم
توتگی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائي
اوه کسه دي چه په هغه سخته ورځ د جزا کښې
به د خداى د رحمت د سیورې لاندې په آرام وي
چه بې د ده د رحم څخه د راتلو او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږي. اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښې مخرب کسان
د طبیعي او ذرتي وظایفو څخه منع کړي او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزو کارونو ئې مخ نیوی
کړی وي او ده په وخت کښې د حقانیت او
عدالت او از اوچت شوی وي او د مظلومانو د خولې
آه وزرک او ور ئې مړوى او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شي. دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښې
پیدا ته او د خپل د ځوانۍ عمر ئې د خداى (ج) په
مینه او محبت کښې تیر کړی وي ځکه چه په دا
د جوش او حرارت وخت کښې د خداى اطاعت
او د گناهو نو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوئ دی یو ساڼک وېلی دی
در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری گرگ ظالم میشود پرهیزگار. دریم
هغه څوک دي چه زړه ئې د مسجد پورې تړلی
یعنې دی جسماً که هر ځاى کښې مگر زړه ئې د
خداى پاک د عبادت ځاى سره مربوط او په
دې الذو کښې وي چه کله به د لمانځه وخت
راشي چه ورته لاړ شم. څلورم هغه دوه سړي
چه دوستی او دښمنی محض د خداى پاک د
رضا له پاره کوي یعنې په دې نیت چه خداى ایر
د راسره دوست دی ځکه زه دوستي ورسره
کوم او یا دا راسره دښمن دی ځکه زه دښمنی ور
سره کوم. په دې کښې شک نشته کوم دوستي
چه د خداى د پاره وي هغه په پوره خوند او ذره
مزه نا که او د دوام داره وي او هغه دوستي
چه د کوم دنیوي مقصد په غرض وي بې نتیجې او
لنډه ورتمع کیږي. پنځم هغه سړي دی چه د
غوړې ده لره یوه ښځه چه ځاونده د نسب
او ځاینت وي او دې وورا ئې چه زه د [illegible]
د الله پاک نه یعنې د نفس څخه او د [illegible]
بلنه قبوله نکړي. شپږم هغه څوک دی
[illegible] خیرات کوي په خفیه طور سره [illegible]

« اقتراح »

(۲)   « حبیب الرحمن »

د شپږم توتگی زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع
پیره اهم او ده د خیریني په شاؤ خوا کښې زما
مخکښې زمونږ نورو ملگرو ښه بیانات وکړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دې متعلق
کښې څه ناڅه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په
قاصر فکر سره د ځنگه علماؤ خواب دا دی چه علماء اول
باید خپل ځان اصلاح کړي او بیا د نورو د خیر او
بهبود د پاره کار و کړي او ددې ځکه چه دوی نه
ورثه د پیغمبرانو عم ویل شوي دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښې لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړي او بیا ئې د نورو د ښه د پاره د خیر او
د بهبود لارې سنجولې دی همیشه که د په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغې هم امر بالمعروف
او نهی عن المنکر ئې کړی دی نو ځکه چه علماء د هغو
قایم مقام دی نو دوی ته هم دا باید دی چه د
وظیفه ترسره او انجام کړي ترڅو په دوی باندې
په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شي
د اخو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړې
شوې نو دوی به هله په دې وظیفه موفق او
کامیاب شي چه دوی په هغه برگزیده کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شي چه سم د قانون
سماوي په لاربښوونه او ارشاداتو باندې اول
په خپله عمل او بیا ئې نورو خلکو ته تلقین کړي
ځکه خداى ناخوښه کړ یو عالم لره مقتضی دی
قانون نه په بله لار روان وي هغه نشي کولی چه
دا وظیفه سرته ورسوي او د ځکه چه دا غریب
خپله حیران او د هلاکت په کند و کښې پروت
دی نو بل به څنگه راجگ کړي د هغه علماؤ په
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوي او بل ته وړ
الله پاک فرمائي کبر مقتاً عند الله ان تقولوا
ما لا تفعلون یعنې په نزد د الله پاک د [illegible]
گناه ده چه په خپله عمل نکړي او بل ته ئې [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کا نو په دې [illegible]
[illegible] چه د خپل علم [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

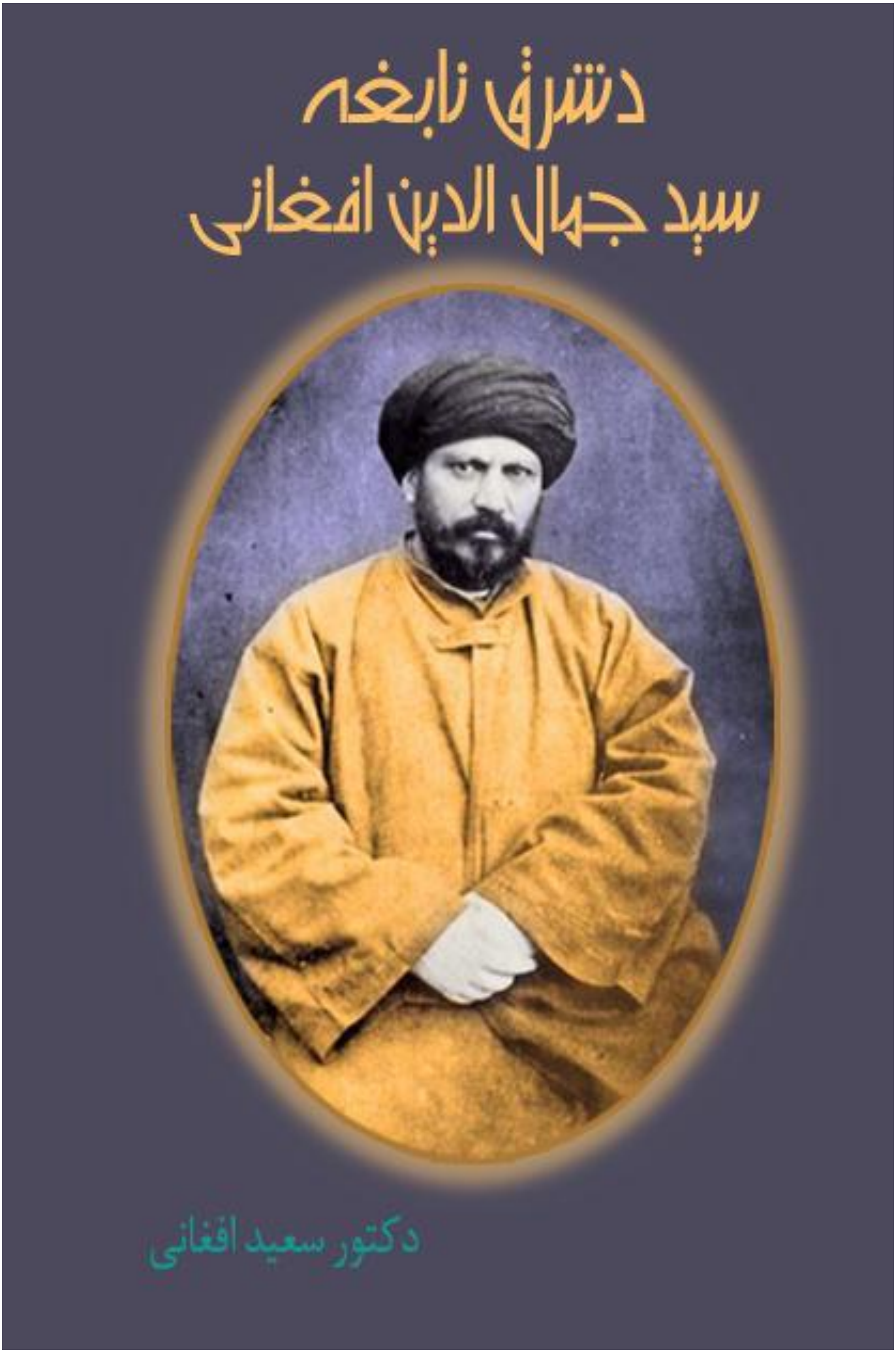

(c) ketabton.com: The Digital Library

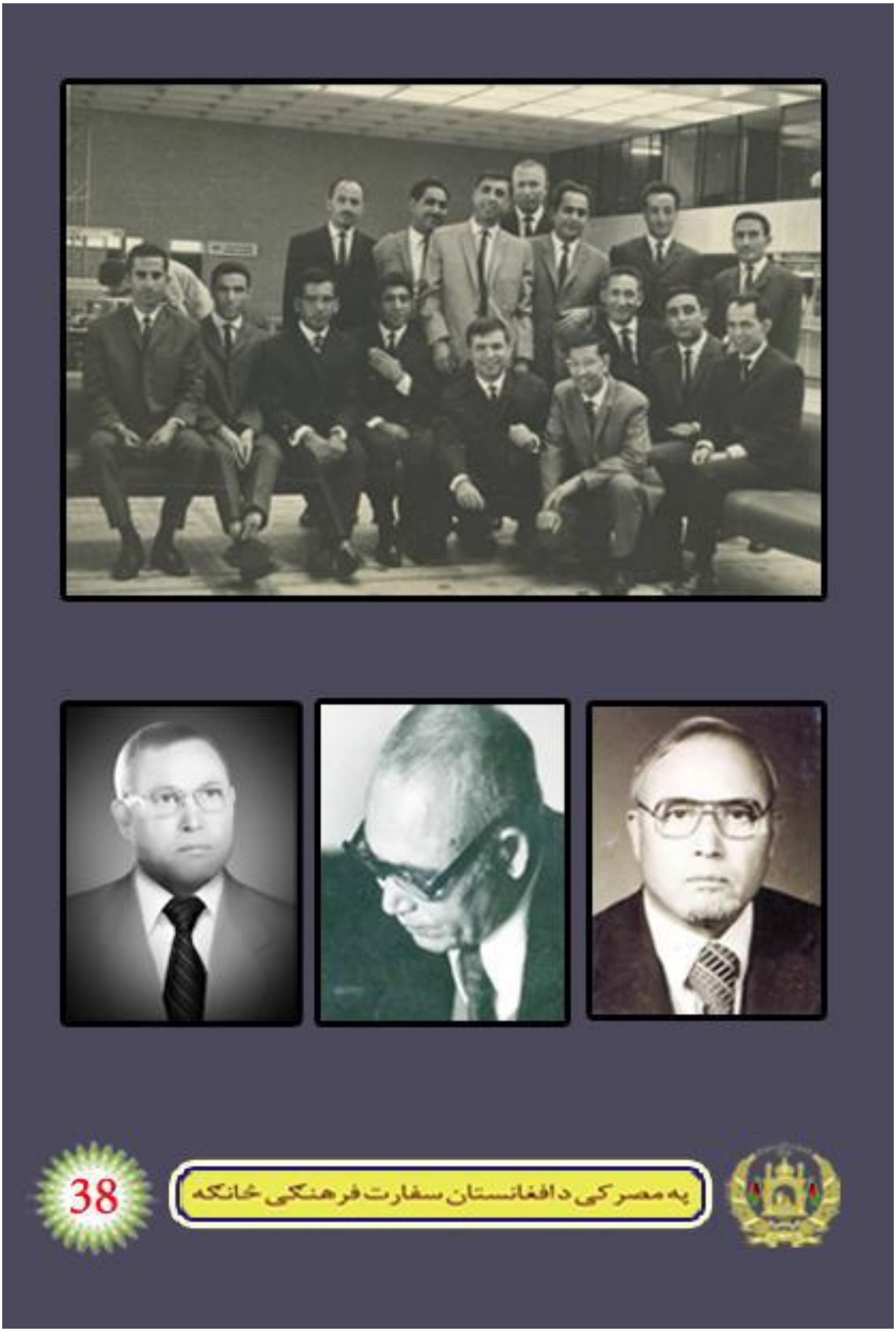

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393ه1396 لمبږديز - لمريز 2014ه2017 زيږديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دڑ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملك شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين ځو ستورى
25- د ادب ځو ستورى
26- تنديسى بر چکاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدکتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

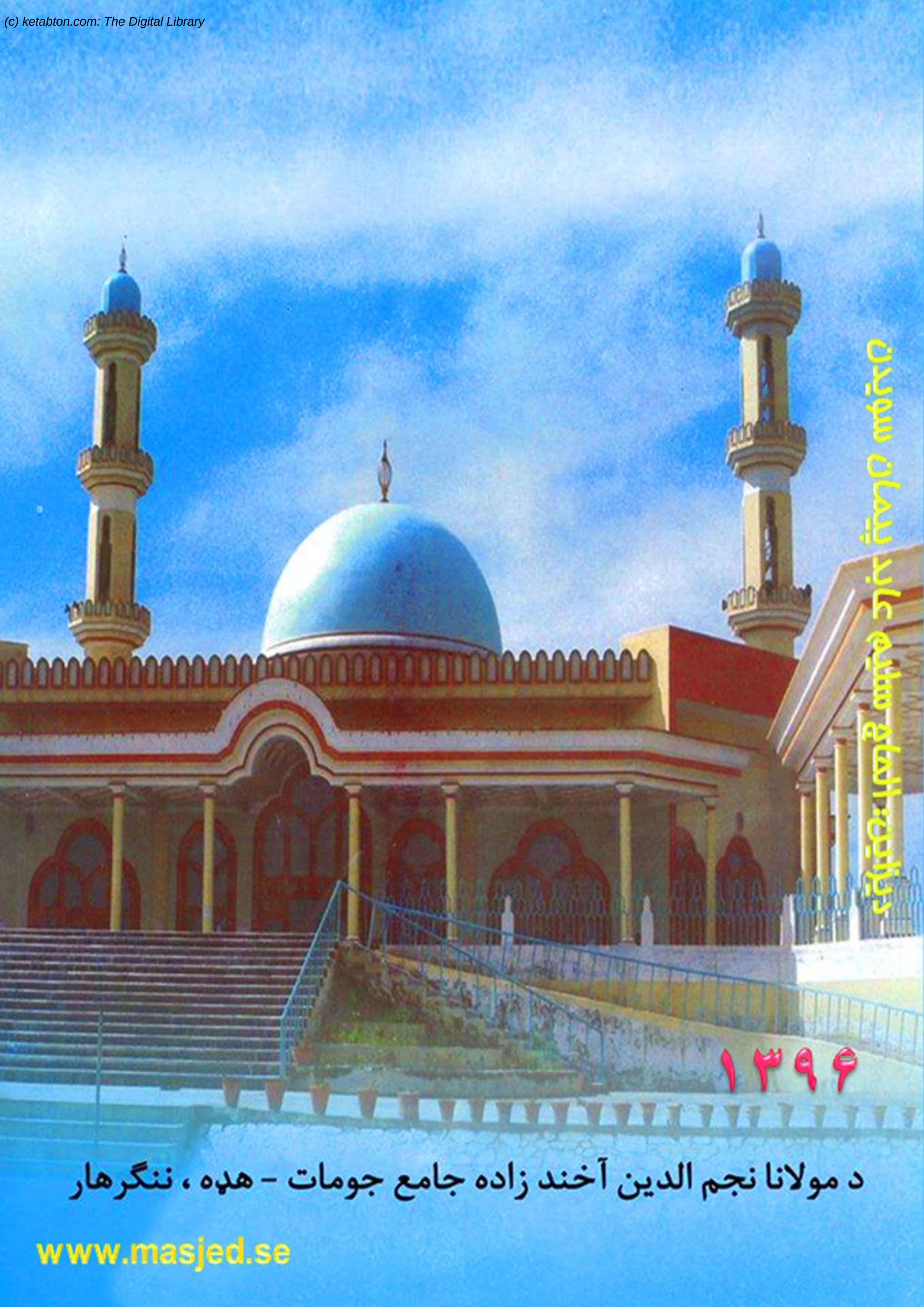

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library